НІВА

Год выдання V

№ 41 (241)

9 КАСТРЫЧНІКА

БЕЛАСТОК

Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

НАЙВАЖНЕЙШАЕ ЖЫВЁЛАГАДОЎЛЯ

Жыццёвая практыка даказвае, што пастаяннае развіццё жывёлагадоўлі рашуча ўплывае на інтэнсіфікацыю ўсёй гаспадаркі. Гэтая справа ўсебакова разглядалася спулдзельцамі Беласточчыны ў мінулым годзе. Ад слоў і планаў спулдзельцы перайшлі да практычнай дзейнасці. Закупілі яны 45 кароў і звыш 40 штук свіней. Гэта дало магчымасць наладзіць супольную жывёлагадоўлю ў тых сельгаскааператывах, у якіх дагэтуль яе не было. Апрача гэтага спулдзельцы прызначылі да далейшай гадоўлі ўсе нованароджаныя штукі.

Дзякуючы гэтым канкрэтным намаганням колькасць кароў на 100 гектараў зямельных угоддзяў узрасла на працягу толькі шасці месяцаў на амаль 9 штук, а колькасць свіней (таксама на 100 га) — на звыш 19 штук. У апошніх месяцах бягучага года спулдзельцы купляць яшчэ 30 штук кароў. Ад гэткіх спулдзельняў, як Крывая, Бельшчына і некалькі іншых, заявы на закупку жывёлы ўжо чакаюць на рэалізацыю.

Карысны для сельгаспадаркі напрамак хуткага росту жывёлагадоўлі ёсць асновай гаспадарчых планаў на 1960/61 г.г. Калі прыняць, што стан жывёлагадоўлі на прысядзібных участках утрымаецца на ўзроўні бягучага года (а вопыт апошніх трох гадоў даказвае, што павінна так быць), і калі да гэтага дабавім планаваны стан супольнай жывёлы, дык тады спулдзельчая жывёлагадоўля ў 1961 г. будзе мець 38 кароў на 100 гектараў зямельных угоддзяў. Гэты сярэдні паказчык ёсць ужо вышэйшы ад сярэдняй ваяводскай у аднаасобніцкай гаспадарцы. Зразумела, што не ўсюды ён аднолькавы. Напрыклад, спулдзельня Шэпетова пасля выканання плану на 1960/61 г. будзе мець на 100 га зямельных угоддзяў аж 65,7 кароў; кааператывы Беластоцкага павета планаваць таксама нямала, бо 49,5 шт. на 100 га, а ў Сямяціцкім павеце — 42,7 шт.

Аднак гэта яшчэ мала. Трэба, каб праўленні паасобных кааператываў, а асабліва ў Гайнаўскім і Сейненскім паветах, яшчэ раз дакладна абмеркавалі

(Працяг на стар. 4)

З ВІЗІТАМ ДРУЖБЫ

Дружба, якая злучае Беласточчыну з Гродзенскай вобласцю, мае ўжо сваю багатую традыцыю. Выяўляецца яна перш за ўсё ва ўзаемных сардэчных кантактах і абмене вопытам ва ўсіх галінах сацыялістычнага будаўніцтва.

Беласточчыну неадназова наведвалі ўжо дэлегацыі рабочых, калгаснікаў і культурных дзеячоў Гродзеншчыны. І дэлегацыі Беласточчыны былі частымі госцьмі суседняй Гродзеншчыны, дзе іх заўсёды віталі як дарагіх братоў.

У днях ад 20 да 25 верасня г. г. Беласточчыну наведала партыйна - савецкая дэлегацыя Гродзеншчыны на чале з І сакратаром Гродзенскага абкома Камуністычнай партыі Беларусі тав. Г. Г. Панамаровым і старшынёй Выканаўчага камітэта Гродзенскага абласнога савета — тав. І. С. Кановічам.

Беларускія госці, наведваючы шэраг мясцовасцей Беласточчыны (яны наведалі тэкстыльны камбінат у Фастах, металаапрацоўчае прадпрыемства ў Чорнай Вёсцы, Бельшчыну і Гайнаўшчыну), цікавіліся працай нашай партыйнай арганізацыі і рад нарадовых.

У часе сустрэч з партыйнымі работнікамі, працаўнікамі рад нарадовых і спулдзельцамі, яны шырока расказвалі аб сваім вопыце ў такой жа працы.

Дарагіх беларускіх гасцей усюды, дзе яны толькі былі, насельніцтва Беласточчыны сустракала вельмі сардэчна і радасна.

Ад'язджаючы з Беласточчыны, госці вельмі горача дзякавалі гаспадарам ваяводства за так цёплы і сардэчны прыём, жадаючы Беласточчыне ўсё большых гаспадарчых поспехаў у будове сацыялізма.

(вб)

Беларускія госці наведалі спулдзельню прадукцыйную ў Крывой, Бельскага павета. На здымку: І сакратар Гродзенскага абкома КПБ тав. Г. Г. Панамароў гутарыць са спулдзельцамі.

Фота — Мазурэк

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

Дзе атрымаць добрую кніжку

Ужо закончылася лета. Набліжаюцца доўгія асеннія і зімовыя вечары. У такі час прыемна пасядзець над добрай, цікавай кніжкай.

— А як выглядае справа з чытальніцтвам кніжак у бібліятэцы гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку? З гэтым пытаннем звярнуліся мы да сакратара аддзела — Кастуся Хлябіча.

— Нашая бібліятэка, — адказаў сакратар, — існуе ўжо трэці год. Налічвае яна 3.200 кніжак.

— Якой папулярнасцю карыстаецца яна сярод жыхароў горада?

— Наогул нядрэнай. Маем ужо 156 пастаянных чытачоў.

— Ці часта яны наведваюць бібліятэку?

— О, так. Напрыклад, Жэня Грэсь ужо прачытала 197 кніжак. Шмат таксама чытаюць Уладыслаў Цілюль-

(Працяг на стар. 4)

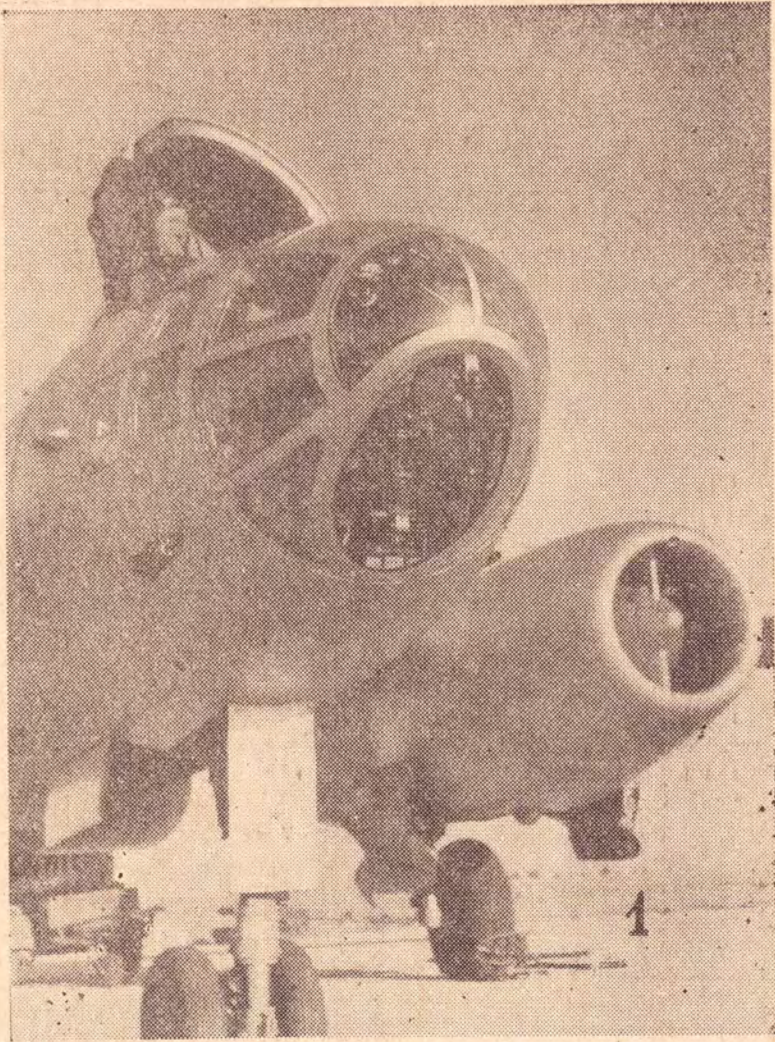

САЛДАЦКІЯ БУДНІ

12 кастрычніка — дзень бітвы пад Леніна. Штогод адзначаем гэту слаўную дату, як свята нашага народнага войска.

Народжанае ў бітве, загартаванае ў баях за вызваленне радзімы, Войска польскае нясе цяпер мірную, не менш адказную службу.

З выпадку салдацкага свята прапануем нашым чытачам экскурсію ў салдацкія будні.

Зразумела, нічога не варта сучасная армія без найвейшай тэхнікі. А калі гутарка аб ёй, дык, як у песні пяецца, першай справай — самалёты...

Тое ж самае думае і навігатар паручнік Язэп Карась, які ўваходзіць да рэактыўнага самалёта, каб павесці яго на чарговае, баявое заданне. (Здымак 1).

А гэта паветраныя дэсантнікі. Бачым іх пасля ўдачнага прызямлення. Пры помачы радыёўстаноўкі наладжваюць яны сувязь з іншымі атрадамі (Здымак 2).

Яшчэ дэсант. Гэтым разам марскі. З гэтых заняткаў ніхто не выйдзе сухім... Пасля прымусовага купання ў халоднай вадзе Балтыкі, трэба вострым кідком заняць вызначаныя пазіцыі (Здымак 3).

У гэты час марская супрацьпаветраная абарона адбівае атаку «варожых» самалётаў (Здымак 4).

— Пераправа, пераправа, бераг левы, бераг правы, — так пачынаецца «Пераправа» ў вядомай ваеннай паэме А. Твардоўскага «Васіль Цёркін». Таксама справа маецца і тут. Пяхота атрымала заданне замацавацца на другім беразе і пераправіцца на амфібіі (Здымак 5).

Пераправу пяхоты абяспечваюць кулямётчыкі (Здымак 6) і мінамётчыкі (Здымак 7).

За пяхотай перапраўляюцца танкі (Здымак 8).

— Дружына, у шэрагу збор!

(Працяг на стар. 3)

Кур'ёзы

Як стаць кіназоркаю

На Захадзе ўдзел у «конкурсах прыгажосці» рэкламуецца як адзіная магчымасць для дзяўчат без сродкаў і адукацыі зрабіць «кар'еру». І сапраўды, большасць заходніх кіназорак пачалі сваю кар'еру з заваявання тытула «каралевы прыгажосці.

Аўстрыйка Хані Эрэнштрасер была выбрана «каралевай прыгажосці» Аўстрыі, а затым Еўропы. Ёй прысвоілі ганаровае званне «міс Еўропы». Яна атрымала запрашэнне ад раду кінафірм, аднак пасля пробных здымкаў ёй далі зразумець, што, нягледзячы на прыгожыя ногі і пышны бюст, артысткі з яе не атрымаецца і параілі ёй пашукаць іншае поле дзейнасці. Выйсці замуж за мільянера таксама не ўдалося. Давялося задаволіцца толькі адным: стаць палюбоўніцай вельмі пасрэднага рэжысёра. Здавалася, спадзяванні на бліскучую будучыню зніклі. Тады Хані Эрэнштрасер занялася... крадзяжом каштоўнасцей з ювелірных магазінаў. Пакуль прадаўцы любаваліся прыгажосцю яе бюсту і ног, «міс Еўропы» здымала з вітрын пярсцёнкі, гадзіннікі, брошкі. Яна падарожнічала па краінах Еўропы, пакуль, нарэшце, не трапіла ў рукі лонданскай паліцыі. Супраць яе была ўзбуджана судовая справа, і падкая да сенсацый буржуазная прэса ўзялася апісваць паходжанні «каралевы прыгажосці». На першых старонках газет замільгацелі яе партрэты, і за кароткі час Хані Эрэнштрасер стала еўрапейскай славутасцю. Яе палюбоўнік — рэжысёр зрабіў сцэнарый «Сарока - зладзейка», дзе апісаў паходжанні «каралевы прыгажосці». Па гэтаму сцэнарыю, як паведамляе аўстрыйская газета «Фольксштыме», вядомы заходнегерманскі прад'юсер Курт Ульрых пачаў здымаць фільм. На ролю зладзейкі запрошана сама Хані Эрэнштрасер. Цяпер кар'ера кіназоркі ёй забяспечана...

Фотавітрына

Будынак на 68 вуліцы у Н'ю-Йорку — сядзіба савецкай дэлегацыі пры ААН.

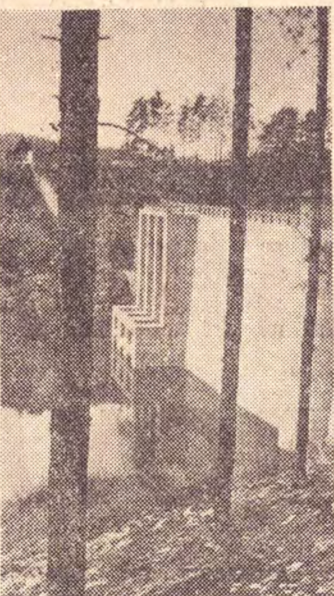

7 кастрычніка 1949 г. паўстала Германская Дэмакратычная Рэспубліка. На здымку: тама на рацэ Вайда. Аб'ём вадасховішча — 10 млн. м³

Чэхаславакію наведала парламентная дэлегацыя рэспублікі Ганы. На здымку: работніцы тэкстыльнага завода ў Браціславе сардэчна вітаюць заморскіх сяброў.

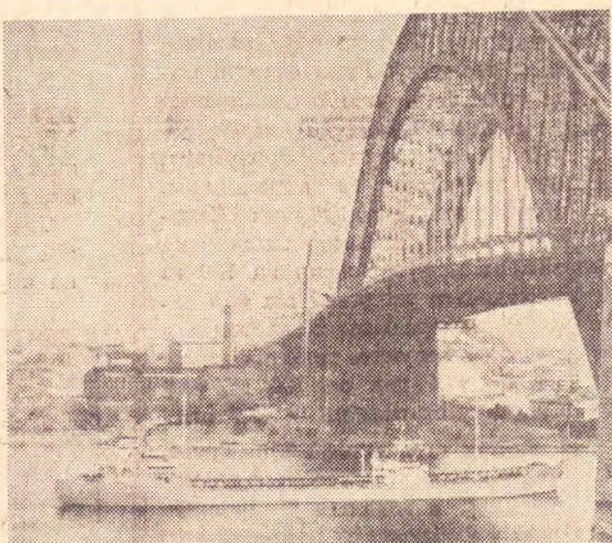

Нашы параходы плываюць па ўсіх морах свету. На здымку: параход «Леніна» ў аўстралійскім порце — Сыднеі.

Ці Нігерыя будзе лаяльнай краінай?

1 кастрычніка яшчэ адна афрыканская краіна атрымала незалежнасць. Гэтай краінай з'яўляецца Нігерыя. Яе плошча складае каля 966 тысяч кв. км, а насельніцтва — 35 мільёнаў чалавек. Гэта найбольш густанаселеная краіна Афрыкі. Па колькасці жыхароў яна займае першае месца на афрыканскім мацерыку.

Новая дзяржава мае быць прыкладам правільна праведзенай палітыкі «падрыхтоўкі да незалежнасці» якую ўжо амаль 10 год крыкліва рэкламуе англійскі ўрад. Вось нядаўна прэм'ер Вялікай Брытаніі Макмілан выступіў на форум ААН з аргументам «адпаведнай падрыхтоўкі Нігерыі да самаіснавання». Аднак новую афрыканскую дзяржаву хвалюе шмат унутраных пытанняў, якія ставяць пад сумненне лаяльнасць гэтай краіны ў далейшай будучыні ў адносінах да былых каланізатараў.

Асноўнай праблемай Нігерыі з'яўляюцца супярэчнасці паміж шматлікімі плямёнамі, пражываючымі на гэтай тэрыторыі. Прыгадаем, што ў гэтай краіне існуе прыблізна 250 розных дыялектаў, з якіх аднымі гавораць мільёны людзей, а другімі сотні. А колькасць этнічных груп, зразумела, яшчэ большая.

Дзякуючы качавому спосабу жыцця кожная частка краіны мае, уласна кажучы, сваё нацыянальнаменшаснае пытанне. Гэта і з'яўляецца прычынай няспынных канфліктаў. Ужо ў часе ўрачыстасцей з выпадку абвяшчэння незалежнасці, на поўдні краіны, 650 км ад сталіцы Лагос, дайшло да хваляванняў. Вось супроць мусульманскіх уладароў плямён, якіх устанавілі брытанскія ўлады, збунтавалася меншасць іншага веравызнання. Насельніцтва ў гэтым раёне дамагалася для сябе аўтаноміі. Гэты факт з'яўляецца для руплівых арганізатараў урачыстасцей абвяшчэння незалежнасці Нігерыі надзвычай непрыемнай нечаканасцю. Ён перакрэсліў надзеі на «свяшчэнны мір» у краіне.

Сваё імперыялістычнае панаванне ў Нігерыі Англія абаперла на ўладзе плямён. Гэтая сістэма аказала сваё ўздзеянне на палітычнае жыццё краіны. Менавіта, палітычныя партыі таксама абапіраюцца на сувязі плямён. Вялікая адсталасць у Нігерыі выклікала перавагу правых груповак у палітычным жыцці, якія намагаюцца, прынамсі пакуль што, захаваць шчыльныя сувязі з брытанскай метраполіяй. Самай сільнай партыяй з'яўляецца зараз т. зв. Народны Кангрэс Поўначы, які гуртуе найбольш адсталую і кансерватыўную мусульманскую грамадскасць. Правадыром гэтай партыі з'яўляецца сучасны прэм'ер Нігерыі Балева. Кангрэс мае 142 мандаты ў парламенце.

Другой па значэнню ёсць т. зв. Нацыянальная Рада Нігерыі і Камеруна, гуртуюча членаў племя Ібо. Хаця яе праграма мала розніцца ад Народнага Кангрэсу, аднак узначальвае партыю прагрэсіўны дзеяч Азыківэ. Імперыялісты з мэтай абмежавання яго дзейнасці назначылі Азыківэ генеральным губернатарам краіны. Гэтая функцыя абмяжоўваецца толькі да прадстаўніцтва. Нацыянальная Рада мае ў парламенце 89 мандатаў.

Адзіную апазіцыйную сілу (прынамсі да гэтага часу) ўяўляе сабою партыя, якую называюць тут «Групай дзейнасці». Мае яна ў парламенце 72 галасы. У процілегласці да двух астатніх партый, гэтая з'яўляецца староннікам утварэння Уніі Заходне - Афрыканскіх дзяржаў. У яе склад уваходзілі б былыя французскія калоніі а таксама Гана, Ліберыя, Партугальская і Іспанская Гвінея. Пытанне адносін да іншых краін Заходняй Афрыкі з'яўляецца асновай замежнай палітыкі новай дзяржавы.

Паводле планаў Англіі Нігерыя можа быць процівагай для прагрэсіўных уплываў Ганы і Гвінеі.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

— Калі ласка, сядайце.

Мары Ларан апусцілася ў глыбокае скуранае крэсла. Пакуль прафесар Керн чытаў пісьмо, яна агледзела кабінет.

— Які змрочны пакой! Але працаваць тут добра: нішто не адцягвае ўвагі.

Пераведшы позірк на Керна, Ларан мімаволі ўсміхнулася: сам прафесар нагадваў стыль кабінета. Нібы высячана з дуба, цяжкая, суровая фігура Керна здавалася часткай мэбліроўкі.

— Калега Сабаце гаварыў ужо аб вас. Так, мне патрэбна памочніца. Вы медычка? Выдатна. Сорак франкаў у дзень. Снеданне, абед. Але я стаўлю адну ўмову...

Пастукаўшы сухім пальцам па стале, прафесар Керн задаў нечаканае пытанне:

1

— Вы ўмееце маўчаць? Усе жанчыны балбатлівы. Вы жанчына — гэта дрэнна. Вы прыгожы — гэта яшчэ горш.

— Але што супольнага...

— Вельмі многа. У вас можа быць муж, сябра, кавалер. І тады ўсе таямніцы да д'ябла.

— Але...

— Ніякіх «але»! Вы павінны быць нямой, як рыба. Вы павінны маўчаць аб усім, што ўбачыце і пачуеце тут. Папярэджваю: невыкананне ўмовы паставіць вас у вельмі непрыемнае становішча. Вельмі непрыемнае.

— Я згаджаюся, калі ва ўсім гэтым няма...

— Злачынства, хочаце сказаць? Можаце быць спакойны. І вам не пагражае ніякая адказнасць... Вашы нервы ў парадку?

— Я здарова...

— Алкаголікаў, неўрастэнікаў, эпілептыкаў, вар'ятаў не было ў родзе?

— Не.

Сухі, востры палец Керна ўпіўся ў кнопку электрычнага званка.

Дзверы бясшумна адчыніліся. У іх з'явіўся негр.

— Джон! Пакажыце мадэмуазэль Ларан лабараторыю.

Негр кіўнуў галавою, прапануючы ісці за ім, і адчыніў наступныя дзверы. Ларан увайшла ў цалкам цёмны пакой. Запалілася святло. Пасярод пакоя — вялікі празектарскі стол. Побач — шкляная скрынка; у ёй пульсавала чалавечае сэрца. Ад сэрца ішлі трубкі да балонаў.

Ларан павярнула галаў убок і раптам убачыла нешта, што прымусіла яе ўстрасянуцца, як ад электрычнага ўдару.

2

На яе глядзела чалавечая галава — адна галава без тулава.

Яна была прымацавана да квадратнай шклянай дошкі. Дошку падтрымлівалі чатыры высокія металічныя ножкі. Ад перарэзаных артэрыяў і венаў, праз дзіркі ў шкле, ішлі трубкі да балонаў. Больш тоўстая трубка выходзіла з горла і злучалася з вялікім цыліндрам. Цыліндр і балоны мелі краны, манаметры, тэрмометры і невядомыя Ларан прылады.

Галава ўважна і засмучана глядзела на Ларан, рухаючы павекамі. Не магло быць сумнення: галава жыла, адлучана ад цела, самастойным і свядомым жыццём.

Нягледзячы на страшнае ўражанне, Ларан не магла не прыкмеціць, што гэта галава здзіўляюча падобна да галавы нядаўна памершага вядомага вучонага — хірурга, прафесара Дауэля, які праславіўся сваімі доследамі ажыўлення органаў, выразаных са свежага трупа. Ларан неаднойчы была на яго бліскучых лекцыях... Так, гэта была галава прафесара Дауэля.

Ларан, як зачараваная, не магла адарвацца ад яе. Галава бязгучна шавяльнула губамі.

Гэта было занадта для нерваў Ларан. Яна амаль не страціла прытомнасці. Негр падтрымаў яе і вывяў з лабараторыі.

— Гэта страшна, гэта страшна..., — паўтарала Ларан, седзячы на крэсле.

Прафесар Керн моўчкі бубніў пальцамі па стале.

— Скажыце, няўжо гэта галава?...

— Прафесара Дауэля? Так, гэта яго галава. Галава Дауэля, майго памершага паважанага калегі. Я ёй вярнуў жыццё. На жаль, я мог уваскрэсіць адну галаву. Не ўсё даецца адразу. Уміраючы,

3

САЛДАЦКІЯ БУДНІ

(Працяг са стар. 1)

ка! Руўнай да ногі! — чуецца каманда. Гэта пачынаюцца заняткі ў школе... трэсуры службовых сабак ВОП. Тут штодзённыя заняткі працягваюцца каля 5 гадзін. Маладыя аўчаркі, закваліфікаваныя «медыцынскай камісіяй» праходзяць жорсткую, васьмімесячную ваенную службу. Пасля «вучобы» нясуць яны адказную службу ў якасці «таварышаў па аружжы» і памочнікаў нашых вапістаў на граніцы. Мы трапілі на сабачую «матуру». Экзамен з гімнастыкі — пераадольванне тору перашкод (здымак 9).

Кожны салдат хоць раз за сваю службу прымаў удзел у вайсковым парадзе і добра ведае, колькі працы трэба ўлажыць, каб потым, у часе параду, выклікаць захапленне сярод цывільнай публікі. А для кампаніі ганаровай парад — штодзённы хлеб. Тут заўсёды ўсё павінна быць зашпілена на апошні гузік, вычышчана да сонечнага бляску і выстраяна ў струнку. (здымак 10).

— Але такая ўжо салдацкая доля, — як кажа песня. Ї так, як з песні слоў не выкінеш, так з салдацкай службы не здымеш салдацкіх абавязкаў. (ха)

У ГОРАДЗЕ — ПАРКУ

Кіеў — сталіца Савецкай Украіны — вітаў нас здалёк высокай, дзевяностапяціметровай пазалочанай вежай славутага манастыра, існуючага ад паловы XÏ стагоддзя — Кіева — Пячэрскай Лаўры. Неўзабаве цягнік наш спыняецца на кіеўскім вакзале.

Першае гарачае прывітанне кіеўлян, першыя прамовы... Спяшаемся да аўтобусаў. У нас толькі адзін дзень пабыўкі ў Кіеве. Кожны з нас прагна жадае пазнаёміцца з адным з найпрыгажэйшых гарадоў Савецкага Саюза, а адначасова найстарэйшым горадам усходняй Славяншчыны, «маткай рускіх гарадоў», якім з'яўляўся Кіеў у мінуўшчыне. У Кіеве надта многа гістарычных помнікаў — ад самых старынных да зусім новых.

Знаходзімся на галоўнай кіеўскай вуліцы — вядомым Крэшчаціку, дашчэнту разбураным гітлераўскімі акупантамі і адбудаваным у пасляваенныя гады ў зусім новай форме. Аўтобусы перакідаюць нас з аднаго месца горада ў другое. Мінаем жоўтыя крэпасныя муры даўняга Арсенала і «Гроб Аскольда», дзе быццам бы пахавана ў ÏX стагоддзі легендарнага кіеўскага князя Аскольда. У старым цэнтры Кіева красуецца пабудаваны ў XÏ стагоддзі кафедральны сабор св. Софіі. На пляцы побач з саборам стаіць манументальны помнік нацыянальнаму ўкраінскаму герою Багдану Хмельніцкаму. Вяртаемся на Ўладзімірскую Горку, на якой знаходзіцца саракаметровай вышыні помнік князю Уладзіміру. Вось адгэтуль, з Уладзімірскай Горкі, відаць велічную панараму Кіева, размешчанага на высокім правым беразе Дняпра. Надзвычай захапляючая панарама горада! Раскінуўся ён на крутых маляўнічых узгорках і мясцамі зусім хаваецца ў густой зелені паркаў і садоў. Унізе ці-

(Працяг на стар. 5)

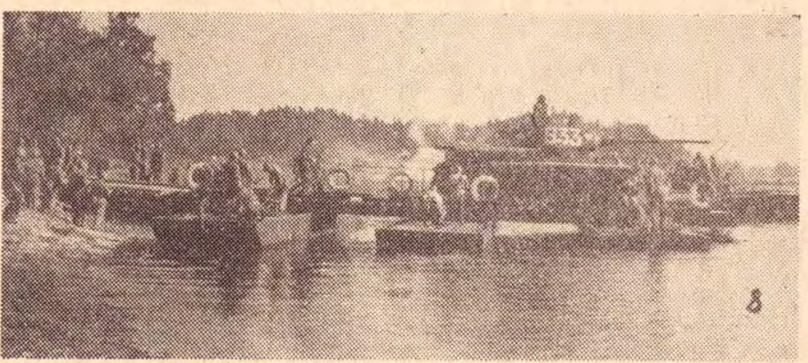

Дауэль завяшчаў сваё цела для навучных доследаў, якія мы вялі з ім супольна. Ї я атрымаў яго цела. Мне ўдалося не толькі ажывіць яго сэрца, але і ўваскрэсіць свядомасць, уваскрэсіць душу. Што ж тут страшнага? Людзі лічылі дагэтуль страшнай смерць. Ці ж уваскрашэнне з мёртвых не было тысячагадовай марай чалавецтва?

— Я б выбрала смерць, чым такое ўваскрашэнне.

— Так, яно мае свае адмоўныя бакі для ўваскрэшанага. Беднаму Дауэлю было б нявыгадна паказацца публіцы ў такім... няпоўным выглядзе. Вось чаму мы абстаўляем таямніцай гэты дослед.

Ї каб перавесці гутарку на іншую тэму, прафесар Керн спытаў: — Ї так, вы прымаеце маю прапанову? Выдатна. Я чакаю вас заўтра а дзевятай. Але памятайце: маўчанне, маўчанне і маўчанне.

На другі дзень Ларан пазнаёмілася са сваімі абавязкамі. Яны былі нескладаныя. Ларан павінна была на працягу дня сачыць за апаратамі, якія падтрымлівалі жыццё галавы. Ноччу яе змяняў Джон.

Прафесар Керн вытлумачыў ёй, як трэба абыходзіцца з кранамі ля балонаў. Паказваючы на вялікі цыліндар, ад якога ішла тоўстая трубка да горла галавы, Керн строга забараніў ёй адкрываць кран цыліндра.

— Калі павярнуць кран, галава будзе неадкладна забіта.

У адну з ноздраў галавы быў глыбока ўстаўлены маленькі тэрмометр. У вызначаныя гадзіны трэба было вымаць яго і запісваць тэмпературу. Ларан сачыла і за тэмпературай вадкасцей і ціскам у балонах. Асобны апарат, прыстаўлены да скроні, адзначаў пульсацыю.

4

Мары паступова прызвычаілася да галавы і нават пасябравала з ёю. Калі Ларан раніцай уваходзіла ў лабараторыю, галава слаба ўсміхалася да яе і павекі дрыжалі ў знак прывітання.

Галава не магла гаварыць. Але між ёю і Ларан хутка ўстанавілася ўмоўная мова. Апусканне галавою павекаў азначала «так», падняцце ўверх — «не». Крыху памагалі і бязгучна шавяліўшыяся губы.

Раніцай, да прыходу прафесара Керна, галава займалася чытаннем. Ларан прыносіла кучу апошніх медыцынскіх журналаў і кніг і паказвала іх галаве. Галава прагледжвала. На патрэбным артыкуле шавяліла бровамі. Ларан клала журнал на пюпітр, і галава паглыблялася ў чытанне.

Калі трэба было на палях нешта адзначыць, галава рабіла знак, і Ларан праводзіла пальцам па радках і, сачыўшы за вачыма галавы, адзначала алавіком лінію, на палях.

Аднойчы Ларан спытала:

— 'кажыце, навошта мы адзначаем некаторыя месцы ў навучных артыкулах?

Галава паглядзела на Ларан, потым на кран, ад якога ішла трубка да горла галавы, і два разы падняла бровы. Гэта абазначала просьбу. Ларан зразумела, што галава хоча, каб адкрылі гэты забаронены кран. Ужо не першы раз галава звярталася да яе з такою просьбай. Але Ларан тлумачыла жаданне галавы па свояму: галава, відавочна, хоча пакончыць са сваім бязрадасным іс-

5

наваннем. Ї Ларан не мела адвагі адкрыць забаронены кран. Яна не хацела быць віноўніцай смерці галавы, баялася і адказнасці, баялася страціць месца.

— Не, не, — са страхам адказала Ларан на просьбу галавы. — Калі я адкрыю гэты кран, вы памрэце. Я не хачу, не магу, не асмелюся забіваць вас.

Ад нецярплівасці і ўсведамлення бяссілля па твару галавы прайшла сутарга. Тры разы яна энергічна падымала ўверх павекі і вочы:

«Не, не, не. Я не ўмру!» — так зразумела Ларан.

Яна хісталася.

Галава пачала бязгучна шавяліць губамі, і Ларан паказалася, што губы намагаюцца сказаць: «Адкрыйце. Адкрыйце. Умаляю!...»

Ларан адчувала, што тут скрываецца нейкая таямніца. У вачах галавы свяціўся бязмежны сум. Вочы прасілі, умалялі, загадвалі. Здавалася, уся моц чалавечай думкі, усё напружанне волі сканцэнтравалася ў гэтым позірку.

Ларан вырашыла.

Яе сэрца моцна білася, рука дрыжала, калі яна асцярожна адкрыла кран.

Тут жа з горла пачулася шыпенне. Ларан пачула слабы, глухі, надломлены голас, які сыкаў, бы запсуты грамафон:

— Дзя-ку-ю... вам...

На твары галавы было задаваленне.

Але ў гэты момант пачуліся крокі з кабінета. Ларан ледзь паспела закрыць кран. Горла галавы перастала шыпець. Увайшоў прафесар Керн.

(Працяг на стар. 7)

6

»Ніва« вітае »Аушру«

Штодзённая рэдакцыйная пошта прыносіць нам шмат лістаў і часопісаў. Што ж, гэта нармальная з'ява. Аднак нядаўна ранішняя пошта была для нас сапраўднай прыемнай нечаканасцю. У рэдакцыі з'явіўся новы часопіс «Аушра». Гэта выданне Галоўнага Праўлення Літоўскага грамадска-культурнага таварыства. Літоўцы вельмі прыгожа назвалі сваю аднадзёнку — «Світанне».

Як вядома, у нашай краіне пражывае пэўная нязначная колькасць літоўскага насельніцтва. Засяроджваецца яно, галоўным чынам, на Сувальшчыне, у аколіцах Пунска і Сейн. Тут ад 1956 года дзейнічае Літоўскае Таварыства. Дзякуючы яго намаганням паспяхова разгортваецца культурнае жыццё, існуюць мастацкія самадзейныя гурткі, школы, а ў самым Пунску дзейнічае Літоўскі Дом Культуры. І вось «Аушра» — шасцістраніцовы багата ілюстраваны часопіс — змяшчае матэрыялы аб розных праявах жыцця літоўцаў у Польскай Народнай Рэспубліцы. Тут адзначаюцца знамянальныя падзеі, з якімі спалучыўся выхад часопіса. Ва ўступным слове, у прыватнасці, чытаем: «Гэтае выданне ўбачыла дзённы свет у той час, калі Народнай Польшчы споўнілася шаснаццаць год, калі Савецкая Літва, адзначыўшы дваццацігоддзе з дня ўтварэння, гучыць радаснымі мелодыямі святочных песень, калі, урэшце, мінула 550 год вялікай Грунвальдскай перамогі, у якой аб'яднаныя польска - літоўскія сілы пры помачы рускіх і чэхаў знішчылі магутнасць Крыжацкага ордэна». Першая старонка часопіса і змяшчае Грунвальдскі помнік, а далей друкуе артыкул, абмяркоўваючы слаўную перамогу.

«Аушра» знаёміць чытача з дасягненнямі Народнай Польшчы і Савецкай Літвы. Тут таксама цікавы матэрыял аб грамадска - культурным жыцці літоўцаў на Сувальшчыне, змяшчаюцца вучнёўскія вершы і фатаграфіі. Вось група дзяўчат у прыгожых народных уборах, далей бачым здымак са школьнага жыцця, а побач з ім фатаграфія дзевяностапяцігадовага яшчэ бадзёрага жыхара вёскі Шлінакемаі і шмат іншых.

«Ніва» сардэчна вітае выхад брацкага літоўскага часопіса «Аушра» і жадае яму, каб услед за світаннем наступіў пагодны сонечны дзень, каб і літоўцы маглі цешыцца сваім родным словам.

Эмка

AUŠRA

LIETUVIŲ VISUOMENINĖS KULTŪROS DRAUGIJOS CENTRO VALDYBOS VIENKARTINIS LEIDINYS – 1960 RUGSĖJIS
JEDNODNIÓWKA ZARZĄDU GŁÓWNEGO LITEWSKIEGO TOWARZYSTWA SPOŁECZNO-KULTURALNEGO – WRZESIEŃ 1960 R.

Дзе атрымаць добрую кніжку

(Працяг са стар. 1)

ко, Сакрат Яновіч і Мікола Гайдук. Наогул у нашай бібліятэцы ўжо прачытана каля 1000 кніжак.

— Якія аўтары карыстаюцца найбольшай папулярнасцю сярод чытачоў бібліятэкі?

— Найбольш любімымі аўтарамі з'яўляюцца Міхаіл Шолахаў, Іван Мележ, Міхась Лынькоў, Кузьма Чорны, Кандрат Крапіва, Пятрусь Броўка, Цішка Гартны, ну і зразумела, Янка Купала і Якуб Колас.

— Ці ў плане працы аддзела прадбачаны нейкія мерапрыемствы дзеля павялічэння колькасці чытачоў?

— Зразумела, што так. У сярэдніх школах горада шмат беларускай моладзі. І таму паложым галоўны націск на папулярызацыю нашай бібліятэкі сярод школьнікаў. З гэтай мэтай хочам правесці некалькі гутарак у школах аб нашай бібліятэцы.

— Жадаем поспеха у працы і шмат чытачоў у асеннезімовым перыядзе.

(вб)

Шырэйшую дарогу свецкаму жыццю ў вёсцы

18 верасня адбылася ў Бельску нарада вясковых актывістаў Таварыства свецкай школы. На нарадзе прысутнічала звыш 150 дэлегатаў з Беластоцкага, Бельскага, Гайнаўскага, Сакольскага і Сямяціцкага паветаў. Вёў нараду пасол на Сейм ПНР Іван Мацеюк.

У дакладзе, з якім выступіў старшыня павятовага праўлення ТСС у Бельску грам. Сэвэстыяновіч, гаварылася аб неабходнасці шырэйшай дзейнасці таварыства сярод насельніцтва вёсак.

— Дзейнасць нашага таварыства ў вёсках, — гаварыў дакладчык, — павінна быць накіравана на ўвядзенне поўнага свецкага жыцця, каб зусім не навучаць рэлігіі ў школах.

ТСС на тэрыторыі гэтых паветаў зусім маладая арганізацыя. А ўсё ж мае яна ў сваёй дзейнасці нядрэнныя вынікі.

— У выніку добрай працы таварыства, — гаварыў на нарадзе грам. Доўбыш з Саколкі, — сёлета ў ніводнай школе на Сакольшчыне не будзе навучацца рэлігіі.

На Сакольшчыне за справу свецкага выхавання ўзяліся настаўнікі. На педагагічных радах яны масава прынялі пастановы аб тым, што духоўныя асобы не могуць мець нічога супольнага са школай, і, што навука рэлігіі не можа выкладацца ў школе. Добрыя вынікі працы мае таварыства і ў Беластоцкім павеце. Тут на 120 школ толькі ў дзвюх навучаецца рэлігія.

Выступаючыя ў дыскусіі звярнулі ўвагу на ўсё яшчэ малую дзейнасць таварыства, калі разыходзіцца аб фармаванне свецкіх пераканнанняў у шырокіх масах сялянства.

У заключэнні нарады прынята пастанову, якой будуць кіравацца ў далейшай дзейнасці павятовыя праўленні ТСС. Пастанова забавязвае праўленні таварыства наладзіць цеснае супрацоўніцтва з грамадскімі і палітычнымі арганізацыямі, якія дзейнічаюць на тэрыторыі вёсак, шырэй уключыць да працы ў ТСС вясковых настаўнікаў, наладзіць цеснае супрацоўніцтва з бацькоўскімі камітэтамі і пастаянна апекавацца асабліва тымі школамі, у якіх ужо не навучаецца рэлігія.

(вб)

Калектыў песні і танца атрымаў дыплом

Міністэрства Культуры і цэнтральная арганізацыйная камісія Вялікага фестывалю музыкі, песні і танца 1960 — 1961 г. г. прызнала Беларускаму народнаму калектыву песні і танца пры ГП БГКТ дыплом за ўдзел у фестывалі мастацкіх калектываў нацыянальных меншасцей, які адбыўся ў гэтым годзе ў Варшаве з выпадку Тысячагоддзя Польскай Дзяржавы.

Таксама дыпломы атрымалі хармайстар Міхась Ануфрыеў, харэограф Таццяна Гіжэўская і адзінаццаць салістаў калектыву.

Найважнейшае жывёлагадоўля

(Працяг са стар. 1)

свае магчымасці, бо стан жывёлагадоўлі (каля 30 шт. на 100 га), які яны плануюць, выдаецца шмат заніжаны. Справа ў тым, каб у наступным годзе спулдзельцы маглі дапрацавацца ў сярэднім 42 штукі на 100 гектараў зямельных угоддзяў. Гэта зусім рэальная задача. У прыватнасці, трэба далей таксама, як і ў гэтым годзе, увесь прыплод спулдзельчага статку прызначыць да далейшай гадоўлі, карыстаць з хуткаамартызуючыхся дзяржаўных пазык, запэўніць пастаянны заатэхнічны догляд і змяніць структуру пасеваў на карысць кармавых структур.

ЮЛЬЯН ПОЛУДНЯК
Кіраўнік бюро Ваяводскага саюза сельгасспулдзельні.

С. С. СМІРНОЎ

НЯЗМЕ ВАР

(Пачатак у папярэднім нумары)

Што адчуў гэты чалавек, калі ўвесь страшэнны сэнс таго, што адбылося, дайшоў да яго свядомасці? Ці то кінуўся ён, спатыкаючыся і стукаючыся ў цемры аб сцены, туды, дзе быў выхад, пакуль не наткнуўся на свежы завал, які толькі што шчыльна адгарадзіў яго ад святла, ад жыцця, ад людзей. Ці то ў адчаі і шаленстве крычаў ён, клічучы на дапамогу, пасылаў праклёны тым, хто забыўся пра яго, зажыва пахаваў у гэтай глыбокай магіле. Ці то ўраўнаважаны, загартаваны характар бывалага салдата прымусіў яго больш спакойна аднесціся да таго, што адбылося. І, магчыма, пераканаўшыся ў непапраўнасці таго, што здарылася, ён прывычна скруціў салдацкую «казіную ножку» і, зацягваючыся едкім махорачным дымам, пачаў абдумваць сваё становішча.

Між іншым, калі нават салдат на нейкі час паддаўся зразумеламу ў такіх умовах адчаю, ён хутка павінен быў усвядоміць, што зрабіць ужо нічога нельга, і, безумоўна, перш за ўсё пачаў знаёміцца са сваім падземным жыллём.

У складзе былі вялікія запасы сухароў, кансерваў і іншых самых разнастайных прадуктаў. Калі б разам з вартавым тут, пад зямлёй, апынулася ўся рота, то і тады гэтага хапіла б на многа гадоў. Тут аказаліся нават махорка, запалкі і многа стэарынавых свечак.

Тут была і вада. Вакол Брэста нямала балоцістых, сырых месц, і грунтовыя воды тут знаходзяцца недалёка ад паверхні зямлі. Сцены падземнага склада заўсёды былі вільготныя, і дзе-ні-дзе на падлозе пад нагамі хлюпалі лужыны. Значыцца, і смага не пагражала салдату. Скрозь нейкія нябачныя поры зямлі ў склад пранікала паветра, і дыхаць можна было без цяжкасці. А потым салдат убачыў, што ў адным месцы ў скляпенні тунеля прабіта вузкая і доўгая вентыляцыйная шахта, якая выходзіць на паверхню зямлі. Гэтая адтуліна, на шчасце, засталася не зусім засыпанай, і скрозь яе зверху пранікала мутнае дзённае святло.

Такім чынам, у замураванага ў падзямеллі салдата было ўсё неабходнае, каб падтрымліваць сваё жыццё неабмежавана доўгі час. Заставалася толькі чакаць і спадзявацца, што рана ці позна руская армія вернецца ў Брэст, і тады засыпаны склад раскапаюць, а ён зноў вернецца да жыцця і да людзей. Але, марачы аб гэтым, ён напэўна, ніколі не думаў, што пройдзе столькі гадоў, перш чым настане дзень яго вызвалення.

Магчыма, за гэтыя гады салдат рабіў якія - небудзь спробы самастойна выбрацца наверх, пракапаць сабе ход на паверхню зямлі? Гавораць, быццам у яго былі штых і нож, і, мяркуючы па тым, што мы ведаем пра яго, ён меў актыўны і ўпарты характар. Наўрад ці сядзеў ён склаўшы рукі на працягу дзевяці год, і пасіўна чакаў, калі прыйдзе дапамога. Ці былі такія спосабы і чаму яны пацярпелі няўдачу, пакуль застаецца невядомым.

Самая жывая фантазія была б бяссільнай уявіць сабе, што перажыў і перадумаў падземны вязень за гэтыя дзевяць гадоў. У вечным змроку яго турмы час павінен быў пацягнуцца нясцерпна марудна. А ён быў адзін на адзін з сабой, са сваёй памяццю, якая захоўвала, відаць, толькі нешматлікія падзеі параўнаўча небагатай біяграфіі яшчэ зусім маладога чалавека. Колькі незлічоных разоў за гэтыя гады павінна было зноў і зноў прайсці перад ім пражытае жыццё ва ўсіх сваіх самых нязначных падрабязнасцях — і тых, што помніліся, і тых, што, будучы забытымі, успаміналіся яму толькі цяпер! З якой яскравасцю ў гэтай суцэльнай цемры паўставалі перад ім дарагія яму твары родных і блізкіх людзей, таварышаў — салдат! Як, баючыся забыць жывую гаворку, гадзінамі размаўляў ён уголас з гэтымі зданямі сваёй памяці ці з самім сабой! Як у глыбокай магільнай цішыні падзямелля, куды не пранікаў ніводны водгук вялікіх гістарычных падзей, што адбываліся на зямлі, ён часам пакутліва стараўся ўявіць сабе, што адбылося за гэты час там, наверсе! Але якія б меркаванні ні прыходзілі ў галаву салдату, ён не мог прадугледзець галоўнага, што здарылася ў свеце, і не ведаў, што на трэці год свайго падземельнага жыцця ён стаў грамадзянінам новай сацыялістычнай дзяржавы.

Аднак у яго падземным жыцці былі свае падзеі, якія парушалі аднастайнае цячэнне часу і падвяргалі яго іншы раз нялёгкім выпрабаванням.

Як ужо гаварылася, на складзе захоўваліся запасы стэарынавых свечак, і спачатку салдат мог асвятляць сваё падзямелле. Расказваюць, што аднойчы ноччу свечка, якая гарэла, выклікала пажар, і калі вартавы прачнуўся, задыхаючыся ў густым дыме, склад быў ахоплен полымем. Яму прыйшлося весці адчаянную барацьбу з агнём. Урэшце абпалены і ледзь не задыхнуўшыйся, ён усё ж здолеў патушыць пажар, але пры гэтым згарэлі застаўшыеся запасы свечак і запалак, і з гэтага часу ён быў асуджан на вечную цемру.

А потым яму прыйшлося весці сапраўдную вайну, цяжкую, упартую і пакутліва доўгую. Ён аказаўся не адзіным жыхаром падзямелля: на складзе вадзіліся пацукі. Спачатку ён нават абрадаваўся таму, што тут, акрамя яго, былі іншыя жывыя істоты. Але пацукі пладзіліся з такой жахлівай хуткасцю і трымалі сябе так дзёрзка, што неўзаба-

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК

Рэпартаж з жыцця вясковага гуртка БГКТ, некалькі хвілін мілагучнай беларускай песні, інфармацыя, гутарка перад мікрафонам — вось асноўны змест беларускіх перадач, якія два разы ў тыдзень чуем у праграме Беластоцкага вяшчання.

Кіраўнік Беларускай рэдакцыі «Польскага Радыё» ў Беластоку сябра Лявон Майсеюк дбае, каб кожная перадача прынясла слухачам штосьці новага і цікавага. Дык слухайце беларускую мову ў эфіры ў кожную сераду, у 18 гадзін і паўтарэнне перадачы ў суботу, у 13 гадзін. Перадача працягваецца 15 хвілін.

АСЕННІЯ ПАДЛІКІ

Дрэнныя сёлеташнія атмасферычныя ўмовы не спрыялі ўборачнай кампаніі. У сувязі з гэтым сяляне спазняліся з умалотам і з пастаўкамі збожжа дзяржаве. Нягледзячы на гэтыя цяжкасці, сяляне з ГРН Юшкавы Груд намагаліся належным чынам справіцца са сваімі абавязкамі перад дзяржавай.

Да 10 верасня сяляне здалі дзяржаве 34.414 кг. збожжа выконваючы такім чынам 37,5 прац. гадовага плана. Аднак некаторыя з іх выканалі ўжо свае абавязацельствы ў 100 працэнтах. Сярод гэтых выдатнікаў знаходзяцца Станіслаў Бувай (Баршчэва), Анатоль Ляўшук (Юшкавы Груд), Аляксей Андрушкевіч (Мацейкава Гара), якія яшчэ ў маі г. г. здаў 532 кг. збожжа за кошт абавязковых паставак у 1960 годзе.

Што датычыць выканання абавязковых паставак мяса, дык грамадскі план на 1960 год складае 41.032 кілаграмаў. Аднак ужо да верасня здана 30.301 кг. мяса. Прэзідыум ГРН мяркуе, што да канца 1960 года абавязацельствы будуць поўнасцю выкананы.

Трэба падкрэсліць, што грамада Юшкавы Груд у выкананні паставак займае часта перадавое месца ў маштабе павета. А гэта, у прыватнасці, доказ ахвярнасці ў працы Прэзідыум ГРН.

Тэрыторыя нашай грамады даволі вялікая. Тут гаспадарыць 749 сялян. Усе яны імкнуцца з гонарам выканаць свае абавязкі перад дзяржавай. Работнікі ГРН павінны шмат папрацаваць, каб справіцца са сваімі абавязкамі. Іх не пужае такая вялікая колькасць гаспадарак, яны ахвярна працуюць на ўстанове і ў тэрэне, часам нават да 20 гадзіны.

АРКАДЗЬ САРАЧЫНСКІ
Плянта
Беластоцкі павет.

Трактар жыць дапамагае

У Гарасімавічах, Сакольскага павета, сельскагаспадарчы гурток існуе ўсяго два гады.

Два гады, вельмі кароткі перыяд часу, каб карэнным чынам змяніць старую сістэму гаспадаравання, каб перайсці на нешта новае. Аднак жыхары Гарасімавіч патрапілі за гэты кароткі час пераканацца ў тым, што сельгасгурток — гэта вялікая карысць земляробам.

Вядома, што да ўсяго новага патрэбны веды чалавеку. А земляробы Гарасімавіч здабылі неабходныя веды на універсітэце па ўсеагульнай адукацыі, які тут быў арганізаваны педагогамі Сельскагаспадарчага тэхнікума ў Ружанымстоку. Менавіта, дзякуючы гэтаму універсітэту сяляне Гарасімавіч зразумелі неабходнасць арганізацыі сельгасгуртка ў вёсцы. Прыступіла да яго звыш 30 сялян. Нядаўна яны купілі трактар з цэлым камплетам сельгасмашын. Першы раз у гісторыі Гарасімавіч загудзеў жалезны конь на іх палях.

— Прыдзецца прадаць некалькі, цяпер ужо непатрэбных коней, — сказаў мне адзін з гурткоўцаў Гарасімавіч, якога я сустрэў у Ружанымстоку.

— Гэта добра, — адказаў я. — Пабольшыцца корму для кароў.

— Несумненна, — згадзіўся гуртковец. — Трактар жыць дапамагае, — адказаў ён упэўнена. **(вб)**

У ГОРАДЗЕ — ПАРКУ

(Працяг са стар. 3)

ха і плаўна цячэ шырокі Днепр. За Дняпром цягнуцца грамадныя лугі, а яшчэ далей сінее лес. Сваеасаблівая прыгажосць Кіева заключаецца ў тым, што, будучы вялікім звыш мільённым горадам з усімі ўласцівымі яму прыкметамі шумнага і напружанага жыцця, адначасова, нават часткова не адмежаваны і не аддзелены ад прыроды.

Кіеў — гэта горад-парк, горад ста сарака дзевяці паркаў, у якім на аднаго жыхара прыпадае 16 квадратных метраў зялёнай плошчы. Гэта сапраўды казачная сталіца, якою можна ганарыцца.

Гасцінныя кіяўляне падрыхтавалі нам надзвычай прыемны сюрпрыз — прагулку рачным статкам па Дняпру.

Частку нашай дэлегацыі, членаў Агульнапольскага камітэта міру запрошана ў сядзібу Украінскага камітэта міру, дзе ў часе сардэчных сяброўскіх размоў я выступіў ад імя Беларускага Таварыства.

Наша кароткая пабыўка ў квітнеючай сталіцы Савецкай Украіны закончылася развітальным вечарам у Кіеўскай Філармоніі.

Падсумоўваючы нашую пабыўку ў Савецкім Саюзе, трэба сказаць, што ініцыятыва арганізавання «Цягніка Міру і Дружбы» з Польшчы з'яўляецца надзвычай добрай формай азнаямлення з рознымі галінамі жыцця Савецкага Саюза, з'яўляецца яна адначасова далейшым укладам польскага руху міру ў паглыбленне дружбы паміж народамі, якія ідуць супольнай дарогай да сацыялізма і камунізма, змагаюцца плячо ў плячо на міжнароднай арэне за мір і ўсеагульнае раззбраенне.

ВІКТАР ШВЕД
Член Праўлення
Агульнапольскага камітэта міру.

Удзельнікі «Цягніка міру і дружбы» ля помніка Тарасу Шаўчэнку ў Кіеве.

ве ўзнікла небяспека не толькі для складскіх запасаў, але і для яго самога. Тады ён пачаў знішчаць пацукоў.

У непраглядный цемры падзямелля барацьба чалавека з хуткімі, спрытнымі драпежнікамі была вельмі няроўнай і цяжкай. Але чалавек навучыўся разлічаць сваіх нябачных ворагаў па шолаху, па паху, міжволі развіваючы ў сабе вострае чуццё жывёліны, і спрытна падпільноўваў пацукоў, забіваючы іх дзесяткамі і сотнямі. Але яны пладзіліся яшчэ хутчэй, і гэтая вайна, робячыся ўсё больш упартай, працягвалася на працягу ўсіх дзевяці гадоў, аж да таго дня, калі салдат выйшаў наверх.

ННЫ ТАВЫ

Гавораць, што ў падзямнага вартавога быў свой незвычайны каляндар. Кожны дзень, калі наверсе, у вузкай адтуліне вентыляцыйнай шахты, знікаў бледны праменьчык святла, салдат рабіў на сцяне падзямнага тунеля зарубку, якая абазначала прайшоўшы дзень. Ён вёў лік нават дням тыдня, і ў нядзелю зарубка на сцяне была даўжэйшая за іншыя. А калі надыходзіла субота, ён, як належыць сапраўднаму рускаму салдату, свята захоўваў армейскі «лазневы дзень». Зразумела, ён не мог памыцца: у ямках - калодзежах, якія ён выкапаў нажом і штыком у падлозе падзямелля, за дзень збіралася зусім няшмат вады, і яе хапала толькі для піцця. Яго штотыднёвая «лазня» заключалася ў тым, што ён ішоў у аддзяленне склада, дзе захоўвалася абмундзіраванне, і браў з цюка чыстую пару салдацкай бялізны і новыя анучы.

Ён надзяваў свежую сарочку і кальсоны і, акуратна склаўшы сваю брудную бялізну, клаў яе асобным стосам ля сцяны казэмата. Гэты стос, які рос з кожным тыднем, і быў яго календаром, дзе чатыры пары бруднай бялізны абазначалі месяц, а 52 пары — год падзямнага жыцця. Калі настаў дзень яго вызвалення, у гэтым сваеасаблівым календары, які ўжо разросся да некалькіх стосаў, назбіралася больш чым 450 пар бруднай бялізны. Вось чаму вартавы так упэўнена адказаў на пытанне польскага афіцэра: колькі часу ён правёў пад зямлёй?

Аб усім гэтым, і, зразумела, аб многіх іншых падрабязнасцях свайго дзевяцігадовага жыцця ў падзямеллі салдат расказаў адкапаўшым яго палякам. Гавораць, з Брэста яго адвезлі ў Варшаву. Там урачы, якія агледзелі яго, устанавілі, што ён аслеп назаўсёды. А потым падзямнага вартавога атакавалі журналісты, і яго гісторыя з'явілася на старонках польскіх газет. І, паводле слоў былых польскіх салдат, афіцэры, чытаючы тады ўголас газету сваім жаўнерам, гаварылі ім:

— Вучыцеся, як трэба несці воінскую службу, у гэтага храбрага рускага салдата.

Салдату нібыта прапанавалі застацца ў Польшчы, але ён з нецярплівасцю рваўся на радзіму і хутка паехаў ці то на Украіну, ці то на Дон. На гэтым і абарваліся яго сляды.

Вось і ўсё, што я ведаю пра нязменнага вартавога. І калі ў мяне запытаюцца: «Як магло здарыцца, што подзвіг гэты забыты, а імя нікому невядома?» — адказаць будзе няцяжка. Толькі за два гады да таго, як салдат выйшаў са свайго падзямнага зняволення, закончылася грамадзянская вайна, у якой старая «белая» армія была нашым найзлейшым, смяртэльным ворагам. Усё, што датычыла гэтай арміі — ад пагон да яе гістарычнага мінулага — было тады глыбока чужое і варожае савецкаму народу. А нязменны вартавы зрабіў свой подзвіг, будучы ў радах гэтай старой арміі. Вось чаму яго гісторыя прыйшлася ў тыя гады нібы не да часу і засталася забытай да нашых дзён.

Цяпер іншая справа. Мінулі гады і дзесяцігоддзі, мы больш спакойна і мудра глядзім у мінулае і справядліва лічым сябе законнымі наследнікамі ўсяго лепшага, высокароднага, гераічнага ў гісторыі нашага народа і нашай арміі. І подзвіг падзямнага вартавога можа заняць дастойнае яго месца ў гэтай слаўнай і багатай гісторыі. Трэба толькі пастарацца знайсці сляды гэтага чалавека, а магчыма, і яго самога. Калі, на шчасце, ён жывы да гэтага часу, яму павінна быць прынамсі каля сямідзесяці год. Калі ж не, то, ва ўсякім разе, дзесьці на нашай савецкай зямлі жывуць яго патомкі, блізкія ці далёкія родзічы, якія, напэўна, не раз чулі з вуснаў старога салдата расказ аб яго падзямным жыцці.

Магчыма, гэтыя людзі, як і ўсе іншыя, хто ведае пра рускага салдата, які дзевяць гадоў прастаяў на пасту пад зямлёй, прачытаўшы маё апавяданне, паведамяць тое, што вядома ім аб акалічнасцях падзей і аб лёсе героя. Чытач ужо не раз многа дапамагаў мне ў пошуках невядомых герояў, і, я спадзяюся, дапаможа і цяпер. Я не буду ў прэтэнзіі і да тых маіх калег — пісьменнікаў ці журналістаў, — якія, зацікавіўшыся гэтым апавяданнем, давялі б да паспяховага канца распачатыя мною пошукі. Так ці інакш, я цвёрда веру, што настане дзень, калі гэтая легенда стане жывой быллю і імя нязменнага вартавога будзе назаўсёды занесена ў гераічны летапіс нашай арміі.

Жыве з ныркай свайго брата

Перашчапіць здаровы орган аднаго чалавека на месца хворага органа другога — справа цяжкая ў медыцыне і яшчэ да нядаўна — увогуле немагчымая.

Чаму гэта так цяжкае? Бо арганізм чалавека кожную не сваю клетку ўспрымае як чужое цела, як свайго ворага, які хоча загнездзіцца ў новым целе (разумеецe хіба, што робіць гэта наслепа, не разумеючы карысці, але нічога не парадзім на тое, што арганізм не мае «свайго розуму»). Адносячыся да чужога цела як да ворага, арганізм стараецца знішчыць яго.

У медыцыне аднак вядомы выпадкі ўдачнага перашчаплення скуры ці нават ныркі, але толькі ў людзей біялагічна аднолькавых, г. зн. у аднаяйкавых блізнят. Але ўжо ў блізнят двуяйкавых, перашчапленні не прыймаюцца. Апошнім часам аднак удалося медыцыне як бы ашукаць арганізм.

ДЖОН РЫТЭРС НА ПАРОЗЕ СМЕРЦІ

24-гадовы амерыканец, Джон Рытэрс ужо некалькі год хварэў на запаленне нырак.

— Абедзьве яго ныркі ўжо ў большай частцы знішчаны і хутка ўвогуле перастануць працаваць, а тады... — раскладаў бязрадна рукі лекар-спецыяліст, гаворачы да маці Джона. Мо' ёсць яшчэ адна дарога, але вельмі цяжкая. Сын ваш мае брата — блізняка. Калі б той хацеў аддаць сваю нырку, мо' б удалося яе прышчапіць. Паўтараю, — можа, — бо справа не простая і няпэўная. Такія аперацыі выключна праводзіць др. Джон Мерыль у клініцы Універсітэту Гарвард (ЗША). Маці і брат злавілі гэтую думку як апошнюю дошку ратунку. Андры без слова сказаў, што аддасць сваю нырку, абы выратаваць брата.

Калі ўся сям'я прыехала да доктара Мерыля, маці на яго пытанне адказала, што браты непадобныя да сябе, што яна заўважыла ў іх многа розніцы. Нягледзячы на гэта др. Мерыль і яго супрацоўнікі правёўшы баданні, сцвердзілі, што ёсць мажлівасць перашчаплення. А каб упэўніцца яшчэ больш, пастанавілі найперш зрабіць пробу: перашчапіць скуру.

З рукі Андры выразалі кусочак скуры і прышчапілі яго на руку хворага Джона. На працягу першых дзён здавалася, што скура прыймецца. Ужо нават вызначылі тэрмін аперацыі перашчаплення ныркі. Але вось на два дні да тэрміну кавалак скуры пачаў вянуць, высыхаць і курчыцца. Было ясным, што перашчапленне не ўдалося.

— Нажаль аперацыя ў такіх умовах немагчыма. Адразу вядома, што будзе — сказалі засмучаныя лекары.

— Ратуйце яго — умаляў Андры — бярыце маю нырку і прышчапляйце, а можа ўдасца.

Узрушаны просьбамі др. Мерыль пастанавіў выкарыстаць апошнюю шансу, хоць не верыў у поспех.

АПЕРАЦЫЯ

Хворага Джона пачалі напраменьваць рэнтгенам (праменні, якімі робіцца прасвятленне). Гэта для таго, каб на нейкі час знішчыць сілы арганізма, якія супраціўляюцца прыняць чужое цела. Джона памешчана ў спецыяльнай кабіне, а велізарны рэнтгенаўскі апарат з адлегласці некалькіх дзесяткаў сантыметраў праменяваў на ўсё цела. Гэта паўторана некалькі разоў. Так што арганізм Джона атрымаў вялікую, хоць не смяротную порцыю рэнтгенаўскіх праменняў.

У наступны дзень пачалася аперацыя. Адбылася яна ў двух аперацыйных залах. На адным стале ляжаў здаровы Андры, а на другім — хворы Джон. Адны лекары вынялі ўспёнаму Андрэву левую нырку, другія ў той час падрыхтавалі да аперацыі Джона.

І вось цёплая, жывая, закрываўленая нырка з Андрэва перасelена ў арганізм Джона. Усе крывяныя сасуды былі сшыты і кроў Джона пачала напаўняць нырку Андрэва. Нырка пачала працаваць.

Ці аднак такі стан будзе трымацца доўга? Ці ахоўныя сілы арганізма дастаткова былі знішчаны праменнямі, каб нырка прынялася на заўсёды — прырасла. А мо' было замнога праменняў?

Усё гэта непакоіла лекараў.

Зрэшты па аперацыі лекары вынялі Джону абедзве яго хворыя ныркі, так, што калі б нырка атрыманая ад брата адказалася служыць, ніхто ўжо не мог бы выратаваць Джона.

НЫРКА НЕ ХОЧА СЛУЖЫЦЬ

Джон хутка выздараўліваў. Раны па аперацыі загоіліся, пакідаючы толькі дзве доўгія цёмныя шрамы на ніжняй частцы плечаў.

Прайшло 4, 6, 10 тыдняў і здавалася — усё закончылася шчасліва. Але лекары не былі ў гэтым упэўнены. І вось на 9-ым месяцы пасля аперацыі прыйшла катастрофа. Арганізм Джона пачаў перамагаць чужую нырку.

Тады др. Мерыль пастанавіў яшчэ раз здушыць адпорнасць арганізму Джона. Яшчэ раз насветліў яго рэнтгенам, хоць ужо меншай порцыяй праменняў.

І ўрэшце на гэты раз атрымаў поўны поспех.

Нырка ізноў пачала нармальна працаваць. Джон зноў пачаў выздараўліваць і лекары на гэты раз былі ўжо пэўныя, што Джон вылечаны.

Цяпер ад аперацыі мінула 20 месяцаў. Джон і яго геройскі брат распачалі зноў вучобу на ўніверсітэце. Адчуваюць сябе добра.

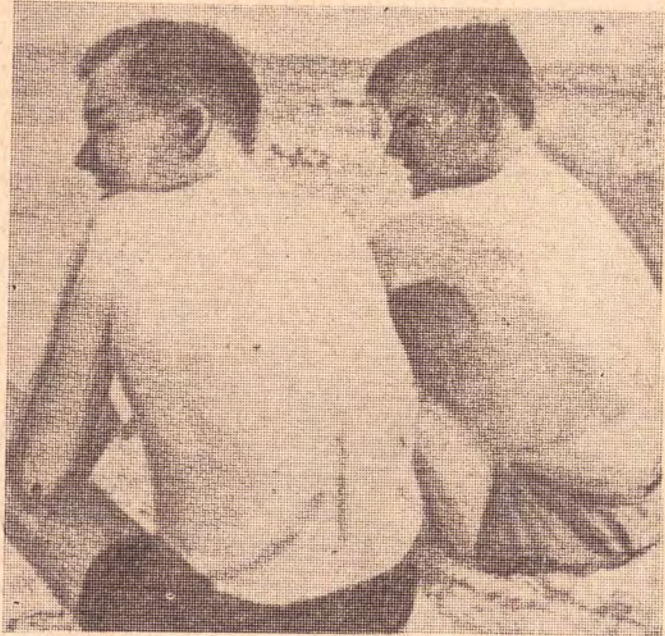

Браты Джон (злева) і Андры. Кожны з іх мае цяпер па адной нырцы.

Замест сардэчных тайнаў

ДАРАГОЕ СЭРЦАЙКА!

Я заўсёды чытаю парады для закаханых — адказы Сэрцайка. І трэба сказаць, што ў гэтых парадах закранаюцца справы, якія датычаць многіх маладых людзей.

Я хачу ў сваім лісце да Сэрцайка закрануць справу першага месячнага (свайго часу). Мне было 15 год, калі я першы раз «захварэла». Зараз мне 20 год. Была я тады ў Беластоку ў свайго дзядзькі. Ахапіў мяне вялікі страх. Я не знала, што са мною робіцца. Мала не згарэла ад сораму. На шчасце заўважыла гэта жонка майго дзядзькі. І яна мне выясніла ў чым справа. Цёця расказала, што і як у гэты час трэба рабіць. Я была ёй удзячна. Але вялікую крыўду мела да сваёй мамы, якая не сказала мне, што нешта такое мяне чакае і што гэта з'ява нармальная ў кожнай жанчыны.

Па-мойму, ды і ў кнігах я часта чытаю, мацеры павінны заўчасу расказаць сваім дочкам аб тым, што пэўнага дня ў іх паявіцца месячнае, што гэта нічога страшнага, а абазначае толькі тое, што дзяўчынка сталася жанчынай і з гэтага часу можа радзіць дзяцей. Маці павінна так падрыхтаваць сваю дачку, каб тая з'яўленне менструацыі («свайго часу») успрыняла са спакоем і... задавальненнем, а не са страхам, які можа пакінуць дрэнны след на здароўі.

Галя Н.
Лапы

АД СЭРЦАЙКА.

Як кажуць, я рукамі і нагамі падпісваюся пад тым, аб чым сказала Галя Н. І ўсім маткам раджу: — прачытайце яшчэ раз вышэй друкаваны ліст.

Ад сябе дадам толькі, што «свой час» (інакш — «месячнае», «менструацыя») у жанчын сведчыць аб тым, што жанчына з'яўляецца здаровым і нармальным чалавекам. Жанчына без «свайго часу» — хворая жанчына, у яе арганізме штосьці не ўсё ў парадку, не гаворачы ўжо аб тым, што такая жанчына не можа мець дзяцей.

Колькі каштавалі войны

Швейцарскія вучоныя апублікавалі нядаўна прыблізную статыстыку ваенных дзеячоў за апошнія 5 тысяч год. Для гэтага ім патрабавалася скласці 73 тысячы картак і на аснове 876 тысяч даных зрабіць з дапамогай электроннай машыны 850 тысяч вылічэнняў. Аказалася, што з 3.200 гадоў да нашай эры чалавецтва пражыло ў міры ў агульнай складанасці толькі 292 гады. У астатнія гады адбылося 14. 513 вялікіх і малых войнаў, якія каштавалі 3 мільярды 640 мільёнаў чалавечых жыццяў. Ваенныя расходы і страты за той жа час склалі звыш 2.150 трыльёнаў швейцарскіх франкаў. Калі выразіць гэтую суму ў золаце, атрымаецца стужка гэтага каштоўнага металу, якой можна аперазаць экватар, таўшчынёй у 10 метраў і шырынёй у 161 кіламетр.

МОДА

1. Белая плісованая спаднічка і свабодная блузачка цёмнага колеру.

2) Гарсонка. Лямоўкі варатніка і пояс белыя.

УВАГА!

Тэкстыльныя магазіны маюць вялікі выбар танных матэрыялаў у цане ад 30 зл. — 140, з якіх пашыеце гэтыя рэчы.

Усякая ўсячына

ХТО НАЙГАЛАСНЕЙШЫ

У многіх англійскіх гарадах дагэтуль утрымалася функцыя «гералдаў» — чыноўнікаў, якія на публічных плошчах адчытваюць пастановы гарадскіх уладаў.

Апошнім часам адбыўся конкурс на самага галаснога geралда Вялікабрытаніі. Першае месца заняў 71-гадовы Чэрльз Люкэт (на здымку).

МАЯК

Самому старому маяку, з тых, якія дагэтуль дзейнічаюць — 660 год. Ён стаіць у вусці Эльбы. На працягу яго «жыцця» агонь на ім падтрымліваўся спачатку дровамі, потым нафтай, а зараз электрычаствам.

ГАЛАВА НА ПЯСКУ

Гэтая страшная карціна галавы на пяску не з'яўляецца таямнічай і па-сутнасці зусім не страшнай. Проста жыхары аколіц горада Александрыі (Афрыка — Егіпет) маюць звычай лячыць рэуматызм і іншыя падобныя хваробы, закапаўшы хворых па шыю ў гарачых пясках вакол пірамід.

КАРОВЫ І ДАНЦІСТЫ

У Канадзе з парад данцістаў карыстаюць не толькі людзі, але і каровы. Справа ў тым, што каровы з нездаровымі зубамі менш ядзяць, а гэта паводле ветэрынараў паніжае ўдоі. Адзін канадскі ветэрынар, які займаўся лячэннем зубоў у кароў, прыдбаў 10.000 кліентак.

Берагчы час сялян!

Зараз у самым разгары пастаўкі збожжа нашай дзяржаве. Сяляне намагаюцца як мага найлепш выканаць свае абавязкі. Усюды, быццам караблі па моры, плывуць фуры са свежым, духмяным хлебам. Часам сяляне наладжваюць пастаўкі цэлай вёскай. На дарогах бачым тады абозы, якія накіроўваюцца ў Нарву. Тут едзе збожжа з бліжкіх і далёкіх вёсак Гайнаўшчыны.

Пункт скупу ў Нарве адчыняецца ў 8 гадзін і працуе да 15 гадзіны. Аднак магазінер Новік не шкадуе сваіх сіл і часу і часта прымае збожжа да вечара. Гэта вельмі сумленны і працавіты чалавек, якога шануюць і цэняць навакольныя сяляне. Усё было б добра, калі б не каса. Вось тут і ўся бяда!.

Каса пункту скупу адчыняецца ў 8 гадзін і працуе да 13 гадзін. Часта бывае і так, што не ўсе сяляне паспеюць атрымаць грошы за збожжа і павінны зноў ехаць за імі ў Нарву. Чарга ж да пункту скупу доўгая і зразумела, што паспець з выплатай цяжка. Мне здаецца, што добра было б, каб касір пачынаў сваю працу пазней і пазней яе кончыў. Тады паспеў бы ўсім выплаціць. А то зараз шмат работы на вёсцы — капанне бульбы, узорванне пад азіміну, ды іншыя неабходныя гаспадарчыя абавязкі. Таму кожная гадзіна на вагу золата.

Адпаведныя ўлады павінны спалучыць працу пункту скупу і касы ў Нарве дзеля дабра нашых сялян. Іх час вельмі цэнны!

Янка Беразавец.

СПРАВЫ СУПРАСЛІ

Падчас цёплай пагоды, у Супраслі заўсёды шмат людзей над рэчкай. Многія беластачане летам у нядзелю выязджаюць на адпачынак у Супрасль.

Аб прыгажосці і добрых умовах дзеля адпачынку ў гэтай мясцовасці ведаюць у Варшаве і іншых гарадах. Кожнае лета больш за 400 чалавек прыязджае сюды. Яны плацяць па 400—500 зл. за адзін пакой і праводзяць свой водпуск у Супраслі.

Вельмі шкада, што да гэтага часу няма ў Супраслі ані аднаго дзяржаўнага дома адпачынку, альбо санаторыі, тым больш, што многа ёсць там плошчы, адведзенай пад будову турыстычных дамоў. Здаецца, не ад рэчы было б зрабіць заклік буйнейшым беластоцкім установам і прадпрыемствам, якія маглі б пабудаваць турыстычныя дамы для сваіх працаўнікоў.

Да вайны, апрача тартака, у Супраслі была тэкстыльная фабрыка. Працавала ў ёй больш 400 чалавек. Зараз штодзень блізка 400 асоб даяздждае да працы ў Беласток. Значыць, неабходна там будова якога небудзь прадпрыемства. Але ў гэтай справе пакуль што нічога канкрэтнага не робіцца.

*

У Супраслі распачата будова аснашчанай пасучаснаму сярэдняй школы-помніка 1000-годдзя Польскай дзяржавы. Грамадскасць даацэньвае гэта і вельмі добра ўносіць грошы на грамадскі фонд пабудовы школы. Зараз гадавы план выканаы ўжо ў 130 працэнтах.

М. Х.

Нязгода ў Саках

Як яшчэ часта ў нас зямля бывае прычынаю нязгоды, а нават забойстваў. Уласнікі характар гаспадароў папіхае неаднойчы да злачынства толькі таму, што хочацца багацець крыўдай суседа.

Так і ў Саках (Бельскі павет) зямля стала прычынай нязгоды і бойкі паміж аднавяскоўцамі. Там была цераспалосіца. У мінулым годзе адбылася камасацыя. Адным папала горшая зямля, другім лепшая. І тыя, якім горшая прыдзелена зямля, вядуць «вайну» з тымі, у якіх лепшая. Не толькі чувяць штодзённыя сваркі, але і пагрозы. А нядаўна дайшло да вялікай бойкі. Аднаго гаспадара забрала хуткая дапамога ў шпіталь у Бельску.

Ужо некалькі разоў мярнічыя перадзяляюць зямлю, бо многа заяў пішуць жыхары Сакоў да міністэрства. Аднак гэтыя перадзелы не спыняюць сварак. Адным словам уласнасць зямлі родзіць дрэнныя схільнасці ў людзей.

М. Х.

Чалавек на сваім месцы

З многімі рознымі справамі сяляне прыходзяць да прэзідыума ГРН. І калі працаўнікі рад нарадовых вызначаюцца ветлівасцю, сумленнасцю і людскімі адносінамі, а імі з'яўляюцца аднавяскоўцы, тады яны знаходзяць послух у людзей і карыстаюцца павbooжаннем.

Уладзімір Леўчук працуе сакратаром Прэзідыума ГРН у Дубасне (Дубровскі павет). Ён заўсёды наведвальнікам у ГРН параіць, дапаможа вырашыць або ўладзіць тую ці іншую справу. Працуе так, што аб ім у грамадзе ўсе сяляне вельмі добра гавораць. І ён на гэтай пасадзе працуе ўжо 6 год.

Зусім інакш сябе веў старшыня Прэзідыума ГРН Ян Ставорка. Грубасць, падкрэсліванне сваёй персоны, зазнайства, вось што характарызавала яго як чалавека. Свае думкі і меркаванні ён неадноічы даказваў сваркай, аж урэшце дайшло да таго, што ён моцна патурбаваў аднавяскоўца. І вось гэты выпадак паскорыў яго звальненне з гэтай працы. І правільна. Час ужо патрабаваць ад працаўнікоў грамадскіх рад не толькі сумленных, але і культурных адносін да людзей.

М. Х.

Дзень чыгуначніка

10 верасня на ўсіх вузлавых станцыях былі арганізаваны мітынгі чыгуначнікаў. Такі мітынг адбыўся і ў Чаромсе.

Лепшыя чыгуначнікі ў дзень свайго свята атрымалі грашовыя і рэчавыя ўзнагароды. А гэтыя, каторыя працуюць больш трох гадоў, атрымалі т. зв. трынаццатую зарплату.

У мастацкай частцы свята выступаў калектыў песні і танца з Гайнаўкі. Гэтая вялікая ўрачыстасць закончылася танцавальнай вечарынай, на якой прысутнічала моладзь з усіх навакольных вёсак. Да самай раніцы гучалі мелодыі аркестра. Ніхто не хацеў ісці спаць. Такі дзень можна правесці толькі раз у год.

Мацейка

ДАРАГІ БУКЕТ

(Працяг са стар. 8).

— Не прыйшла? — спачувальна запытаўся ён. — Ну што ж, ідзі, браце, дадому і выкінь гэтае глупства з галавы.

Іменна глупства а не каханне! Я кінуў букет пад лаўку, як непатрэбны дзяркач, і пайшоў да тралейбуса. Кандуктарка мармытала сабе пад нос:

«Толькі з табою мне хочацца быць,
Толькі з табою»...

Я выскачыў з тралейбуса. І раптам убачыў вялікую тэатральную рэкламу: «З каханнем не жартуюць». Перабег вуліцу і ткнуўся носам у афішу кіно: «Каханнем трэба даражыць». І зноў памчаўся, як вецер.

Знясілены, я ўбег у пакой і, ні слова не кажучы, упаў на ложак. Схаваў галаву ў падушку.

Хлопцы (яны яшчэ не спалі) памаўчалі, а потым адзін з іх сказаў:

— Званіла нейкая... Наташа... Прасіла перадаць, што спатканне пераносіцца на заўтра...

Мяне як ветрам садзьмула з ложка. Нармальны я быў ці ненармальны — сцвярджаць не бяруся. Я пабег у горад.

На шчыце кінарэкламы хтосьці паспеў расклеіць новыя рэкламы — «Уцёкі з ценю». Тэатральная афіша таксама змянілася. Я прачытаў: «Блудны сын». А радыё на плошчы ўтаварвала жыхароў купляць свежую камбалу...

Міліцыянера не было. Букет з-пад лаўкі знік, мой першы ў жыцці букет, што дастаўся мне такой дарагою цаной!

Але ўсё ж заўтра я спаткаюся з ёю! Я скажу ёй: «Вось табе маё сэрца... Яно прыгажэйшае за любыя букеты, бо гэта сэрца закаханага!..»

Вы бачылі самага шчаслівага чалавека ў свеце? Глядзіце, глядзіце, пакуль я перад вамі!

МІКОЛА АЛТУХОЎ

„NIWA"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok, ul. Warszawska 11, telefon 54-14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. tel. centr. 37-41, red. naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł, półrocznie — 14.40, zł, rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKC Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-[illegible]00024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł, półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA". Warszawa. Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkł. 5.000 Bltk N-3

З тых пор як Ларан адкрыла таямніцу забароненага крана, прайшло каля нядзелі. За гэты час паміж Ларан і галавою ўстанавіліся яшчэ больш сяброўскія адносіны. Калі прафесар Керн ішоў на ўніверсітэт, ці клініку, Ларан адкрывала кран, пускала ў горла галавы невялікую струю паветра, каб галава магла гаварыць зразумелым шэптам. Ціха гаварыла і Ларан. Яна баялася, каб негр не пачуў іх гутаркі.

Мінулай ночу Ларан бачыла ў сне галаву прафесара Даўэля і, прачнуўшыся, падумала: «Ці бачыць сны галава Даўэля?»

— Сны... — ціха прашаптала галава. — Так, я бачу сны. І я не ведаю, чаго больш яны прыносяць мне: гора ці радасці. Я бачу сябе ў сне здаровым, поўным сіл і прачынаюся ўдвайне абяздолены. Абяздолены і фізічна і маральна. Дык я ж пазбаўлен усяго, што даступна жывым людзям. І толькі здольнасць думаць пакінута мне. «Я думаю. Значыць, я існую», — з горкай усмешкай працытавала галава словы філосафа Дэкарта.

— Існую...

— Што ж вы бачыце ў сне?

— Я ніколі яшчэ не бачыў сябе ў маём цяперашнім выглядзе. Я бачу сябе такім, якім быў калісь... бачу родных, сяброў... Нядаўна бачыў пакойную жонку... Бэці памерла тут, у Парыжы. Вы ведаеце, я прыехаў сюды з Амерыкі як хірург у

час вайны. Мне запрапанавалі тут кафедру, і я застаўся, каб жыць побач з дарагой магілай. Мая жонка была цудоўнай жанчынай... Мінулай ночу я бачыў у сне майго сына. Я вельмі хацеў бы паглядзець на яго яшчэ раз. Але не маю адвагі пададць яго гэтакаму выпрабаванню... Для яго я памёр.

— Ён дарослы? Дзе ён знаходзіцца цяпер?

— Так, дарослы. Цяпер павінен ён быць у Англіі, у сваёй цёткі па маці... Не, лепш не бачыць такіх сноў. Але мяне, працягвала галава, памаўчаўшы, — мучаць не толькі сны. Як гэта не дзіўна, часам мне здаецца, што я адчуваю сваё цела. Мне раптам хочацца ўздыхнуць поўнай грудззю, выцягнуцца, развесці шырока рукі, як гэта робіць засядзеўшыся чалавек. А часам я адчуваю падагрычную боль у левай назе. Ці няпраўда, смешна?

— Страшна!.. — не вытрымала Ларан.

— Так, страшна... Дзіўна, пры жыцці мне здавалася, што я жыў адной працай думкі. Я нейк не заўважаў свайго цела. І толькі страціўшы цела, я адчуў, што я страціў. Цяпер, як ніколі за ўсё маё жыццё, я думаю аб паху кветак, духмянага сена, аб далёкіх прагулках, аб шуме марскога прыбоя...

У гэты вечар Ларан доўга не магла заснуць. Пагасіўшы святло, каб маці не думала, што яна ўжо спіць, Мары сядзела на ложку з шырока адкрытымі вачыма. Яна ўспамінала кожнае слова галавы і старалася ўявіць сябе на яе месцы, ціха датыкалася языком сваіх губ, нёба, зубоў і думала:

«Гэта ўсё, што можа рабіць галава. Можна прыкусіць губы, кончык языка. Можна шавяліць бровамі. Варочаць вачыма. Закрываць, адкрываць іх. Рот і вочы. Больш ніводнага руху. Не, яшчэ можна крыху шавяліць скураю на ілбе. І больш нічога...»

Мары закрывала і адкрывала вочы і рабіла грымасы. О, калі б у гэты момант маці паглядзела на яе! Старая вырашыла б, што яе дачка з'ехала з глузду.

Потым раптам Мары пачала хапаць свае плечы, калені, гладзіла сябе па грудзях, запускала пальцы ў густыя валасы і шаптала:

— Божа мой! Якая я шчаслівая! Як многа я маю! Якая я багата! І я не ведала, не адчувала гэтага!

Змучанасць маладога цела ўзяло сваё. Вочы Мары мімаволі закрыліся. І тады яна ўбачыла галаву Даўэля. Галава глядзела на яе ўважліва і сумна. Галава адрывалася ад свайго століка і ляцела ў паветра. Мары бегла перад галавою. Керн, як каршун кінуўся на галаву. Звілістыя калідоры... Цяжкія дзверы... Мары намагалася адкрыць іх, але дзверы не здаваліся, і Керн даганяў галаву, галава свісцела, шыпела ўжо каля вуха... Мары адчувала, што яна задыхаецца... Яна адчыняе ўсё новыя і новыя дзверы... О, як страшна!...

— Мары! Мары! Што з табою?

Гэта ўжо не сон. Маці стаіць каля ложка і трывожна гладзіць яе валасы.

— Нічога, мама. Я проста бачыла дрэнны сон.

— Ты вельмі часта пачала бачыць дрэнныя сны, дзіцё маё...

(Працяг будзе)

ДОМ адпачынку

Калі Кастусь прапанаваў арганізаваць дом адпачынку, некаторыя жыхары пярэчылі:

— Выходзіць, старым нядобра, няма павažання для іх. Кастусь, быццам дыпламат, адказваў: — Старэчы сваё адпрацавалі, адпачыць ім трэба і таму прапануюем забяспечыць іх поўным адпачынкам.

Пасля гарачых спрэчак людзі згадзіліся з Кастусём. Адразу ж прыступілі да справы. Непадалёку берага Нарвы стаяла пакінутая хацінка. Агульнымі сіламі адрамантавана яе. Прыехала камісія. Перад яе вачыма сталў дом пасярод зелені, лес пад бокам, на прыстані хісталася плоскадонная лодка. Словам, курорт, ды годзе. Камісія сабрала ў вёсцы трох старэчаў і чатырох бабуляк. Нягледзячы на іх пярэчанні, сілаю накіравала ў дом адпачынку. Кухаркай была кульгавая Марыся, кандыдат у старыкоўскае таварыства. Камісія забяспечыла дом адпачынку харчамі і хутка аб ім забыла. Праз месяц Марыся прыехала ў мястэчка, купіла ў ГС-е новую сукенку, туфелькі на тоненькіх шпілечках, стылонавыя панчошкі і модны беросік з заломам. Адзеўшыся па-гарадскому, ад'ехала. І тут па вёсцы пайшлі чуткі, маўляў, абкрадвае старэчаў. Ізноў прыехала камісія. Не паспела сціхнуць гаворка, як слух пайшоў, што жыхарка дома адпачынку, бабка Матрона, паслала зяцю цэлую тысячу, ды больш яшчэ абяцае. Прайшоў тыдзень і пісьманосец прынёс адзінаццаць чырвоных, якія зляжыў дзед Максім на веласіпед для ўнука. У вёсцы загулі.

— Зразумела, што гэтыя грошы не зароблены збіраннем грыбоў, — гаварылі.

— Мабыць прадалі прызначаную ім карову, — меркавалі другія.

Кастусь прымушаны быў склікаць па-за чарговы сход. І вось прыходзіць да яго наш сяржант міліцыі і кажа:

— Людзі добрыя, зрабіце са старэчамі парадак.

— А што, мо' нашыя бабкі здраджваюць? — спытаў Кастусь. Сяржант пусціў міма вушэй пытанне і далей гаворыць:

— Старэчы спляці сеці і рыбу ловяць.

— Значыць, выкарыстоўваюць мясцовыя рэзервы. Я нічога ў гэтым кепскага не бачу, — заўважыў Кастусь.

А сяржант гаворыць далей: — Людзі з аколіцы ракой плывуць у дом адпачынку. Гарэлчыну — настойку п'юць высокага сорта, а на закуску — рыбку смажаную...

—Самагонку гоняць! — усклікнуў нехта.

— Ды не, Марыся гарэлку скрынкамі прывозіць, а мяту, палын і іншыя прыправы бабулькі збіраюць, — выясніў сяржант. Тут бутэлька пайшла ў круг, а дзядзька Федар усклікнуў: — Пріма сорт! Рабінай заносіць. Усяго добрага, старэчы!

— Вядома, людзі з вопытам, — сказаў нехта.

— Апрача рэстарана яшчэ і клуб адкрылі. У ачко рэжуць. А дзед Максім здымае дзесяць працэнтаў з кожнага банку ў карысць дома адпачынку, — дадае сяржант.

Зразумела, пасля гэтага, дом адпачынку загарланіў. Толькі дзяды і бабулькі сталі нездаволенымі. Кастусь свайму дзядьку прапануе, каб яшчэ адпачыў на старасць. Ды што там гаварыць, людзі добрыя. Стары і малы любяць у нас лёгкі заробак.

Дзядзька Левон

НАЙЛЕПШ

— Найлепш такому, хто зусім не нарадзіўся, — кажа адзін хлапец, які меў многа клопатаў.

— Так, але колькі такіх ёсць? — кажа другі.

Андрэй Сідарук
Сакі

ВЕТЛІВЫ ЧАЛАВЕК

Адзін чалавек вельмі хутка ехаў па вуліцы. Затрымаў яго міліцыянер і пытае:

— Чаму вы, грамадзянін, так хутка едзеце па вуліцы? Ці не ведаеце, што гэта не дазволена?

— Я пілот, — адказаў той.

Рыгор Каханонвіч
Аўгустова

НЯВЕРНЫ

— Ці гэта праўда, што ты купіў сабе крумкача? І што ты будзеш з ім рабіць?

— Нічога, хачу праканацца ці можа ён жыць 300 год.

Галя Марцінчык
Белявічы

У САДЗЕ

Аднойчы гаспадар застаў на грушы чужога хлопчыка, які рваў грушы. Гаспадар злосна крыкнуў:

— Злапаў я цябе, хуліган. Што ты там робіш?

А хлопчык яму кажа:

— Я вешаю грушы, якія вецер пастрасаў.

Валодзя Ціханюк
Койлы

НА ПАЛЯВАННІ

Пайшлі бацька з сынам на паляванне і знайшлі забітага мядзведзя. Бацька ўзяў яго за ногі і пачаў валачыць у гушчар. Тымчасам нехта свіснуў.

— Не чапай, татку, — кажа сын, — гэта хтосьці яго забіў.

Бацька на гэта не зважаў, толькі валок далей. Раптам пачуўся выстрал, і бацька дастаў па нагах. Ён упаў і сказаў:

— О, цяпер, сынку, то свіснуў.

Юрка Скепка
Альхоўка

НЕ ПА АДРАСУ

Маладыя аб нечым спрачаліся. Ён, адстойваючы сваю думку, пярэчыў:

— Не, Не згодзен. Гэта будзе Пірава перамога.

— А што такое «Пірава»?

— Гэта кожная школьніца ведае.

— Дык я ж ужо не школьніца. Ты забыўся, што я нядаўна інстытут скончыла?

ВЯСКОВЫ ГУЛЯКА

— Васіль, дзе я цябе магу заўтра сустрэць?

— Гооо... А што ў нас заўтра будзе?

— Забыў? Нядзеля.

— Тады шукай мяне на вяселлі. Глядзі, дзе будзе найбольшая купа народу. Я буду на самым сподзе.

Ліда Палаўянюк
Васількова

ЛОЗУНГ ДНЯ

Хочаш долю мець шчасліву —
Запрасі ў хату... «Ніву»!

Г. Б.
Крынкі

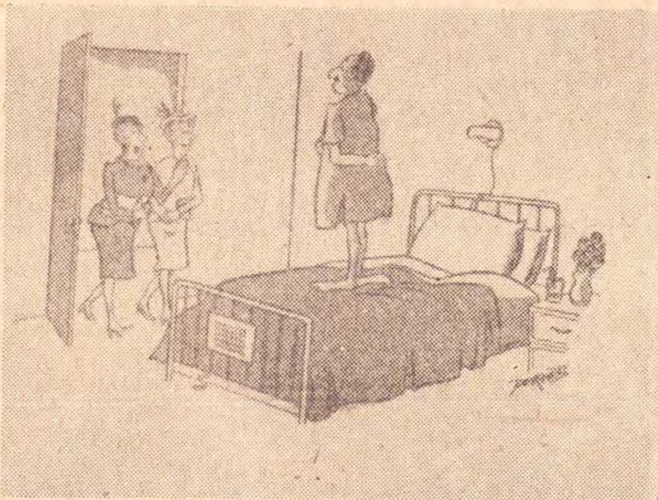

— Калі ласка, не ўставайце на прывітанне!

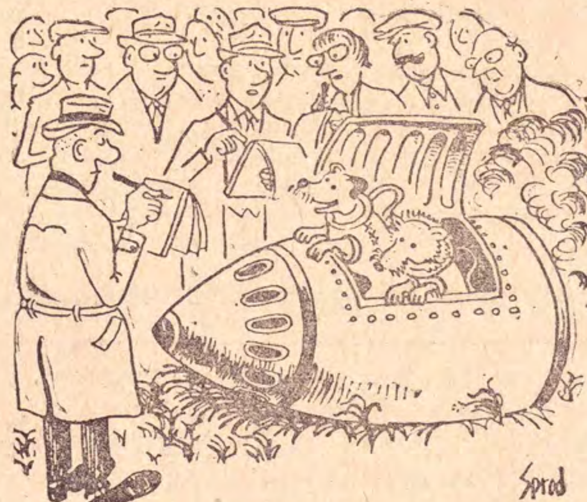

— Ежа была сапраўды добрая. Канцэнтраты таксама. А на дэсерт было шмат пацукоў і мышэй.

— Некалі амерыканцы ваявалі з англічанамі за незалежнасць сваёй краіны.

— Калі далей так пойдзе, то ў хуткім часе нам, англічанам, давядзецца адваёўваць сваю незалежнасць у амерыканцаў.

ДАРАГІ БУКЕТ

Пачалося, як звычайна і пачынаецца ў такіх выпадках, — нас пазнаёмілі. Мы сказалі як мае быць: «Вельмі прыемна». Не ведаю, як ёй, а мне сапраўды было прыемна, бо дзяўчына...

Яна працавала на гадзіннікавым заводзе, а я вучыўся ў інстытуце. Жыў у інтэрнаце, галодны не быў, але ашчадная кніжка, на якую я мог бы пакласці лішнія грошы, яшчэ не выйшла з друку...

Калі я крочыў на першае ў сваім жыцці спатканне, у маёй кішэні было восемдзесят капеек меднай дробязі. Мяне суцяшала тое, што я магу праводзіць яе дадому на тралейбусе, а назад... Што ж, дабяруся пешкі.

Спатканне прызначылі пад гадзіннікам каля ўваходу ў парк. Спадзяюся, вы добра ведаеце гэтае месца? Паблізу клумбы, кветкі... Я ведаў, што закаханы павінен прыходзіць на спатканне з букетам.

А ўсё ж добра было б сустрэць Наташу кветкамі!.. Я ўявіў сабе, як радасна заззяюць яе вочы, і яна прытуліцца шчакою да духмяных пялёсткаў. Паглядаў на клумбы, як мыш на гарох, уздыхаў. Нейкі д'ябал нашэптваў:

— Нарві букет!

Я адганяў ад сябе змея-спакусніка, намагаўся не прыкмячаць клумбы, але вочы ўсё пазіралі ў той бок...

— Нарві!

Памятаю, як, нечакана для самога сябе, я апынуўся каля клумбы і сарваў некалькі кветак. Ясна, што калі б у гэты момант з'явілася Наташа, дык я, бадай, скрозь зямлю праваліўся б. Але замест Наташы да мяне падышоў міліцыянер, і я з жахам убачыў, што ён дастае з кішэні штрафную кніжку...

Вы памыляецеся — штрафаў я не баюся. Проста я ўспомніў пра свае восемдзесят капеек і зразумеў, што калі не змагу разлічыцца, мяне павядуць у міліцыю. Вы зноў памыляецеся — і міліцыі я не баюся. Зразумейце, пакуль я буду ў міліцыі, прыйдзе Наташа, а я... Вось што жахліва!

Міліцыянер аказаўся спагадлівым хлопцам. Ён запытаўся:

— Штрафаваць?

Я адказаў:

— Не болей, чым на восемдзесят капеек.

— Студэнт?

Я сцвярджальна кіўнуў. Дадаў, што да стыпендыі засталося тры дні. Міліцыянер кінуў на мяне безнадзейны позірк і спачувальна прамовіў:

— Кветкі навошта?

Як той, хто топіцца, хапаецца і за саломінку, так я ўхапіўся за гэтае пытанне:

— Вы самі, пэўна, калісьці былі закаханым... Першае спатканне, разумееце...

Міліцыянер пачухаў патыліцу, схаваў штрафную кніжачку і сказаў:

— Вось, што, малады чалавек... Каля ўваходу ў парк — маё дзяжурства. Я буду назіраць. Калі ў вас сапраўды спатканне — ліха з імі, з кветкамі... Вазьму на сябе гэты грэх. Але калі яна не прыйдзе...

Наташа павінна была прыйсці а дзевятай гадзіне. А палове дзесятай я адчуваў сябе яшчэ бадзёра, а калі стукнула адзінаццаць — дух заняло. Гэта была катастрофа. Я зразумеў, што я ахвяра і што я... Да мяне падышоў міліцыянер. Я пакорліва сказаў:

— Што ж, пайшлі. Цяпер мне ўсё роўна.

Ягo, пэўна, расчуліў мой жаласлівы выгляд.

(Працяг на стар. 7).